

Väkivaltaan puuttuminen, puheeksiotto ja hoitopolut

Barnahus

24.9.2021
Hyvinvointi Areena (OPH ja THL)
Mia Lehtinen
komisario, Barnahus-hankkeen
poliisiasiantuntija

Agenda

- Ikäraajat
- Lapsen puhuttaminen
- Ilmoitusvelvollisuus
- Barnahus ja LASTA-seula-malli
- Termistö

Barnahus

Ikärajoista rikostutkinnassa

15 vuotta
rikosoikeudellinen
vastuu

16 vuotta
suojaikäraja

18 vuotta
täysi-ikäinen

- Alle 15-vuotias ei voi olla rikosasian epäiltynä / vastaajana, koska ei ole vastaajakelpoisuutta ikänsä vuoksi (RL 3:1)
- Häntä voidaan kuitenkin kuulustella rikollisen teon johdosta (ETL 3:5)
- Rikoslain mukaan 16 vuotta on suojikäraja seksuaalisen kanssakäymisen tai lapseen kohdistettavien seksuaalisten tekojen suhteen
- Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön pykälässä määritellään lapsen seksuaalisen hyväksikäytön täyttymiselle edellytyksenä iän suhteen se, että teko tehdään 16 vuotta nuoremmalle lapselle, (ikä vaikuttaa myös siihen, onko teko törkeä vai ei)

Rikollisen teon tutkinta

- Kun alle 15-vuotiaan epäillään syyllistyneen rikolliseen tekoon, toimitetaan **tarvittaessa** esitutkinta sen selvittämiseksi, **onko 15 vuotta täyttänyt ollut osallisena teossa.**
- Alle 15-vuotiaan tekemäksi epäillyn rikollisen teon johdosta **toimitetaan lisäksi tarvittaessa esitutkinta:**
 - 1) asianomistajan pyynnöstä teolla menetetyn omaisuuden saamiseksi takaisin tai hänen vahingonkorvausoikeutensa toteuttamiseksi
 - 2) menettämisseuraamuksen edellytysten selvittämiseksi
 - 3) epäiltyyn kohdistettavien lastensuojelutoimenpiteiden tarpeen tai muun epäillyn etuun liittyvän selvittämistarpeen vuoksi.

Väkivaltaan puuttuminen: puhuttaminen

Lapsen puhuttaminen rikosprosessissa

0 – alle 4-vuotias

- ei puhuteta
- näyttö rikoksesta muualta

4-vuotias – n. 7-vuotias

- Oikeuspsykologian yksikkö puhuttaa poliisin virka-apupyynnöstä

n. 7-vuotias – alle 15-vuotias

- poliisi kuulustelee ja kuulustelu videoidaan
- kuulusteluvideo näytetään epäilylle ja oikeudessa, koska alle 15-vuotiasta ei yleensä kutsuta oikeuteen
- 15-17-vuotias seksuaalirikoksen asianomistaja kuulustellaan hänen niin⁵ halutessaan videolle

pixabay.com

Pienen lapsen maailmankuva

on täysin aikuisen hänelle antaman tiedon varassa:

- Lapsi havainnoi asioita, joita hän ei ymmärrä.
- Aikuinen tulkitsee hänelle mitä hän näkee, kokee ja tuntee, jolloin hän pikkuhiljaa sisäistää tämän tiedon
- Lapsen saattaa olla vaikeuksia erottaa omia havaintojaan ja kokemuksiaan muualta saadulta tiedolta

”Onks tää nyt ihan varmasti totta, siis sellaista mitä on ihan oikeasti tapahtunut?”

”On”

”...äiti kertoi”

Johdateltavuus (Engl. Suggestibility)

- **Muistikuva vääristyy virheellisen tiedon vuoksi**
 - henkilö altistuu tapahtuman jälkeen virheelliselle tiedolle tapahtumasta, jolloin alkuperäinen muistikuva muuttuu
- **Sosiaalinen painostus**
 - esim. kun haastateltava lapsi sanoo sen, minkä hän arvelee haastattelijan haluavan hänen kertovan
- **Johdattelu saattaa näin ollen johtaa:**
 - Virheisiin lapsen muistikuvissa: eli lapsi sisäistää kuulemansa asiat omiin muistikuviinsa tai “tietoon” jostain tapahtumasta
 - Taipumukseen tuottaa tietyn tyyppisiä vastauksia vaikka lapsi tietäisikin niiden olevan virheellisiä

Eri-ikäiset lapset haastateltavina

- Lapset voivat olla kovin tarkkoja haastateltavia, mutta vain jos heitä kuullaan heidän kehityksensä edellyttämällä tavalla
- **Nuoremmat lapset (erit. esikouluikäiset):**
 - Heikommat muisti- ja kielelliset kyvyt
 - Johdateltavuus
- **Vanhemmat lapset, teini-ikäiset**
 - Hämmentävää aikaa
 - Hormoonit jylläävät ja vaikuttavat käytökseen
 - Riskinotto ongelma, päätöksenteko vielä kehittymätöntä
 - Aikuisen oloinen

Keskeinen sanoma:

- Älä johdattele, vaan pyydä lasta kertomaan itsenäisesti
- Älä lähde “vahvistamaan” epäilyä, vaan pidä mielessä, että epäily voi johtua muusta kuin kaltoinkohtelukokemuksesta
 - Ohjeistuksissa epäilyjen selvittämisestä puhutaan vaihtoehtoisten hypoteesien merkityksestä
- Eli ei: Onko tätä lasta hyväksikäytetty / löyty
vaan: Mistä tämä käyttäytyminen /lause /leikki piirustus voi johtua?

Eli ei

~~onko~~

~~olihan~~

~~tuliko~~

~~sattui varmaan kovasti~~

Vaan:

mitä sitten tapahtui?

entä sen jälkeen?

palataan siihen alkuun, kerro siitä kun menitte sinne

sanoit, että hän kiusasi sua, kerro siitä tilanteesta vielä

muistele ihan tarkkaan ja kerro kaiken minkä vaan muistat

Ilmoitusvelvollisuus

pixabay.com

Lasten suojelulaki 25§

- *Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla*

henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu:

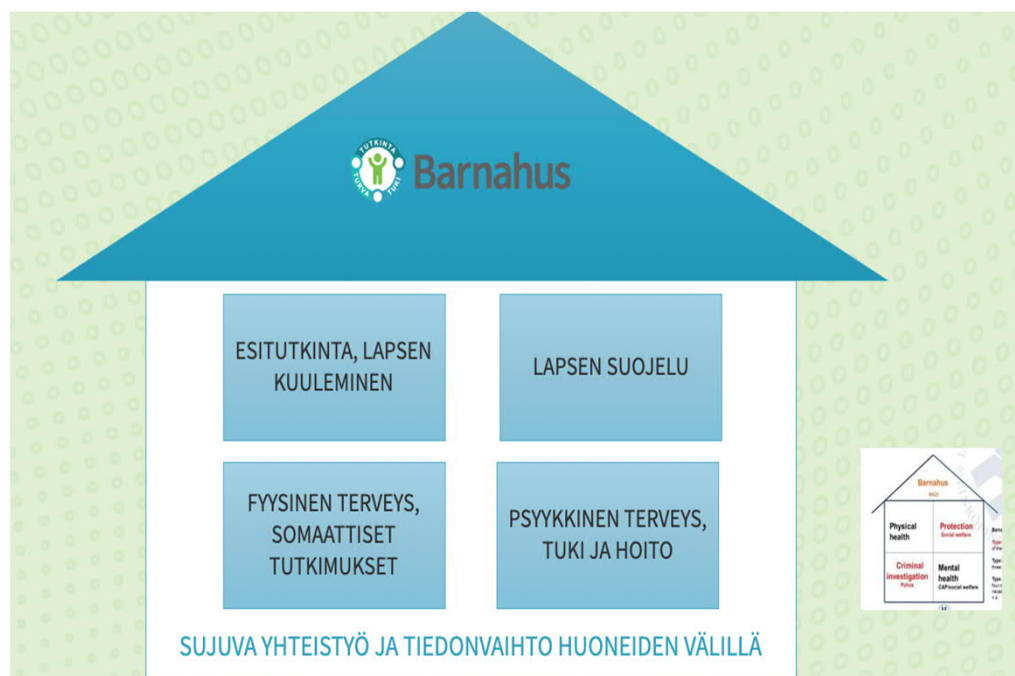
- *1) rikoslain (39/1889) 20 luvussa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko; tai*
- *2) sellainen rikoslain 21 luvussa henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.*

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23§

oikeus ilmoittaa poliisille, jos tehtävässään saanut tietoja, joiden perusteella on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi

konsultaatio poliisilta

BARNAHUS: "4 huonetta ja 1 ovi"

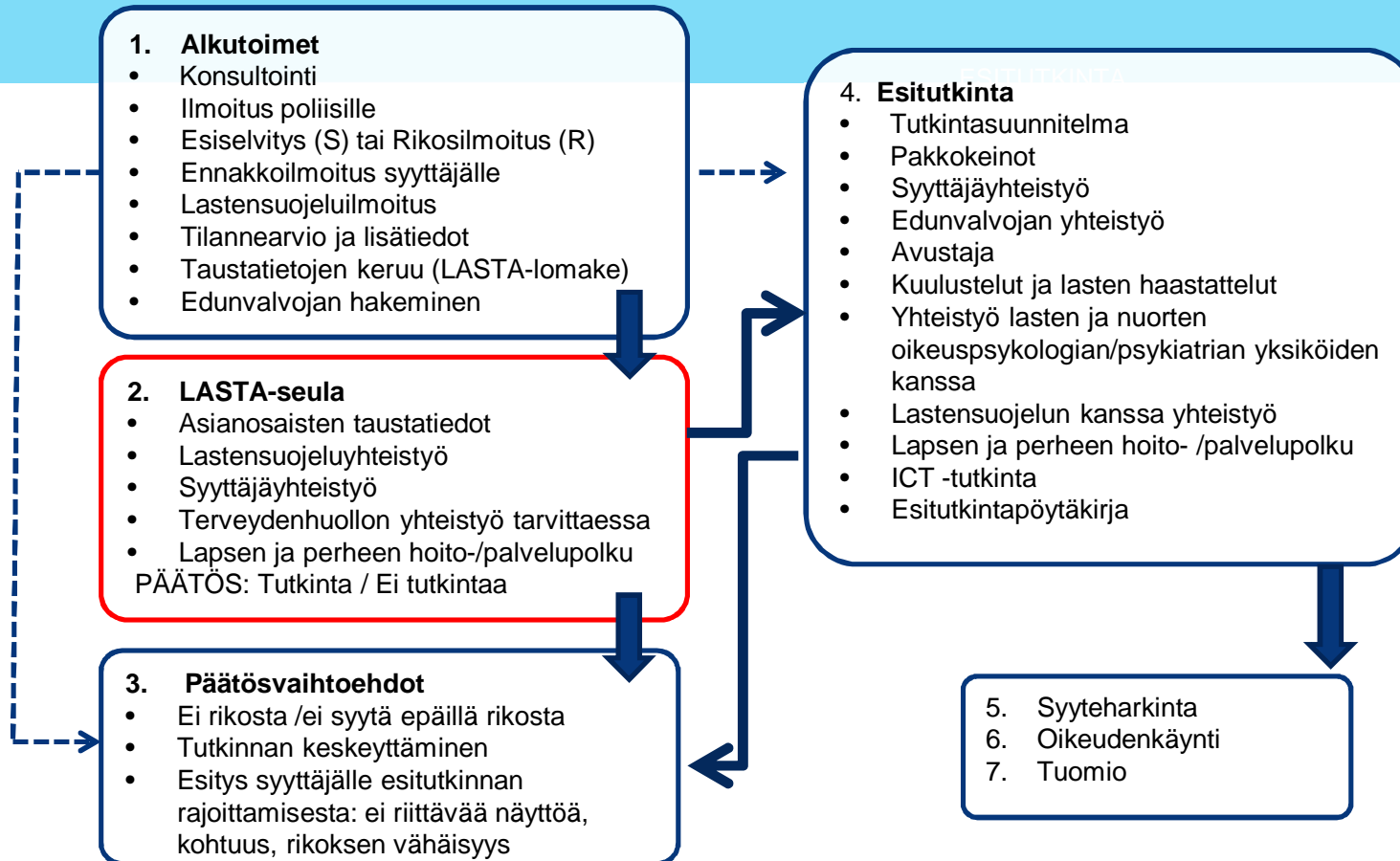
- Ei välttämättä konkreettinen talo
- 4 'huonetta' / 4 elementtiä
- Jokainen 'huone' pitäisi tulla huomioiduksi sopivassa määrin tapaukseen nähden

1 'ovi'

- Monta asiaa hoituu yhdellä käynnillä
- Lapsen / perheen ei tarvitse kertoa asiaansa uudelleen eri viranomaiselle
- Mahdollisimman saumatonta viranomaisten välistä yhteistyötä

LASTA-seula-malli

(alle 18-vuotiaisiin kohdistuneet väkivalta- ja seksuaalirikokset)

#WORDSMATTER

3 TERMS YOU SHOULD STOP USING

cnn

~~CHILD PORN~~
Child victims are not pornographic actors

~~CHILD PROSTITUTE~~
Children are not prostitutes, they are victims of sexual exploitation

~~CHILD SEX TOURISM~~
It's not just another form of tourism, it's a crime

<http://luxembourgguidelines.org/>

Termistö luo todellisuutta

- ✓ Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset
- ✓ Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta – ja riisto sekä siihen liittyvä kuvamateriaali
- ✓ **grooming** = lapsen houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin
- ✓ **CSE** = Child Sexual Exploitation
- ✓ **CSA(M)** = Child Sexual Abuse (Material)

Barnahus

Kiitos

Miia Lehtinen
komisario
p. 050 560 6193
miia.lehtinen@poliisi.fi